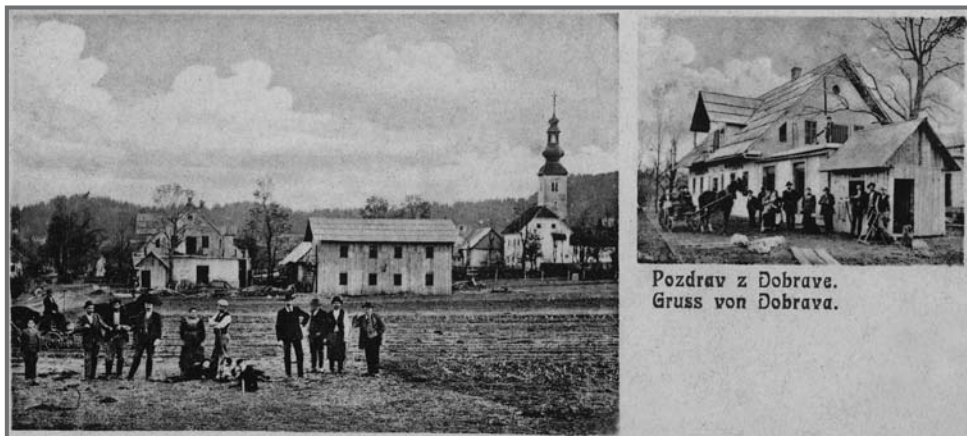

Naša hiša »pri Zajcu«

Pišem, kar se še spomnim sama, ali pa sem slišala v pogovorih starejših, ko sem bila mlada.

Naša hiša, nekoč hotel Zajc, še stoji, a je precej spremenjena. Čisto preurejena sta tudi dvorišče in okolica.

Hotel je bil sezidan, ko je bila vas Dobrava še zelo slabo poseljena in so se tu še razprostirali blejski pašniki. Za blejske turiste sta bila v bližini cerkve zgrajena kar dva hotela. Hotel Zajc so postavili pred in hotel Kamenšek zraven cerkve.

Razglednica z motivom Blejske Dobrave in hotela Zajc pred letom 1900 (Sonja Bric)

Na koncu vasi, na polju, je železarna KID Jesenice – Fužine zgradila še večjo dvonadstropno hišo, ki smo jo imenovali »Ta nova hiša«. V njej so bile sobe za tovarniške delavce. Oče je dobil delo v železarni in sobo v »Ta novi hiši« leta 1921. Železarna je omenjena hotela preuredila za stanovanja svojih delavcev. Ti so lahko bivali v njih le toliko časa, dokler so bili zaposleni. Če so z delom prekinili ali se upokojili, so se morali izseliti.

Leta 1937 smo se vselili v »našo hišo«, kjer je bilo 13 strank. V času moje mladosti so v pritličju živele družine Stopar, Borovnik, Sodja, Maček, Fleis in Mulej; v prvem nadstropju Filej, Fantur in Kleindinst ter v drugem nadstropju Perhaj, Zrim, Smukavec in Povšin. Družine so štete štiri in več članov in imele dva prostora,

kuhinjo in sobo. V prvem nadstropju so bila tri bolj razkošna stanovanja s tremi prostori. Vhod v stavbo oziroma v vežo je bil eden. V pritličju se je prišlo le do enega stanovanja iz veže, v ostala pa z dvorišča naravnost v kuhinjo. Spodnji stanovalci so imeli v mali veži skupni lijak z vodo in dve stranišči na štrbunk, do katerih se je prišlo z dvorišča. V prvem in drugem nadstropju sta bila v veži skupno stranišče in lijak. Ker je voda skoraj vsako zimo zamrznila, smo hodili po vodo z emajlirano kanglo do korita ob cesti, ki je stalo med Čopovo in Golobovo kmetijo. Skozi skupne veže smo se vzpenjali v nadstropja po lesenih stopnicah z lepo oblikovano leseno ograjo. Iz veže se je prišlo naravnost v kuhinjo.

Naša družina je stanovala v drugem nadstropju, kjer je bil strop zaradi strehe znižan. Pod njim sta bili dve manjši okni in na drugi, vzhodni steni, še dve večji okni. Zaradi vseh oken in vrat tako ni bilo možno ob stene postaviti mize, omare ali drugega večjega kosa pohištva. V kotu kuhinje je stal železen štedilnik na visokih nogah z vratci za nalaganje drv ob strani. Zgoraj na plošči so dve odprtini pokrivali po trije »rinčki«, da so jih pri kuhanju lahko odmikali. Na drugi strani je imel štedilnik še pečico in kotliček s pipico za gretje vode (predhodnik bojlerja). Štedilnik je služil za kuhanje hrane ljudem in živalim, kuhanje perila, peko kruha in peciva ter sušenju sadja in perila. V kuhinji smo imeli jedilnico, pralnico, kopalnico, se učili, pisali naloge ... Soba je bila zelo majhna. V njej je stala verjetno še kot hotelska zapuščina lepa, visoka železna peč. Ker ni bila nikoli zakurjena, je bila le v napoto.

Razglednica z motivom Blejske Dobrave in hotela Kamenšek pred letom 1900 (Sonja Bric)

Naša hiša stoji ob vaški cesti in ob poti, ki vodi do cerkve. Tu je bila za hotel postavljena še stavba s kletmi za shrambo. V njenem podaljšku so imeli hleve in senik. Leta 1947 je železarna del hlevov preuredila v dva uporabna prostora. V enem je bila pralnica s tremi kotli in tremi koriti ter dolga miza za »žmikanje« (žuljenje) in odlaganje perila. V drugem, ki je imel svoj vhod, pa je postavila krušno peč. V veži je visel spored pranja in peke. S peko so bile največkrat obremenjene tri naše mame, ki so imele še svoje stalne stranke. Kruh je vsaka pekla enkrat na teden in to z drvmi, ki so jih ženske prinesle s seboj. Pravico do peke kruha v tej peči so imele še stranke iz Kamenškove hiše. V podaljšku je ostalo še nekaj hlevov, ki so jih zapolnili s prašiči, kozami, zajci in kokošmi.

Pri Zajcu smo imeli lepo dvorišče. Ob dolgi hiši je raslo pet košatih divjih kostanjev, za njimi pa nizka pohojena travica. Tu je bila klop, kjer so starši ob nedeljah posedali. Pod vsakim kostanjem je bila še po ena klop. Tu smo se poleti hladili in pogovarjali. Naprej, za travnikom, je raslo pet visokih in košatih orehov in delalo senco drvarnicam, ki so bile razdeljene na 13 delov. Orehi so vsako leto bogato obrodili. Vsi smo sodelovali pri klatenju in pobiranju teh plodov. Ves pridelek smo si brez prepira med sabo razdelili.

Na klopci pri Zajcu leta 1946. Od leve Marta Sodja, Cilka Povšin, oče Povšin, Sonja Perhaj in zadaj levo Jože Perhaj. (Sonja Bric)

Za drvarnicami je bil sadovnjak. Tam smo se otroci pogosto zadrževali. Jeseni so sadje, kar ga je ostalo, obrali in razdelili. Po vojni je železarna ta svet prodala. Danes tam stojita dve hiši. Ostal nam je le še ograjen vrt na zahodni strani. Vrt je bil razdeljen in vsaka stranka je urejala svojo gredico. Nekaj prostora je bilo še za rožice.

Vzdušje med stanovalci je bilo dobro. Leta 1938 so si privoščili tudi skupen izlet. V naši hiši je bilo zelo živahno, saj nas je bilo tam po več otrok enake starosti. Med sabo smo se kar dobro razumeli. Košata drevesa kostanjev in orehov so nam prišla prav pri skrivanju in drugih igrach.

Moja mladost je bila lepa, čeprav je bila miza slabo obložena, obleka skromna, sobica pa mrzla in tesna. Grelji so nas topli medčloveški odnosi, brezskrbne igre, pravično razdeljeni jesenski plodovi in upanje, da bo nekoč blagostanje večje.

Marija Perhaj za drvarnicami pri Zajcu leta 1939 (Sonja Bric)

Stanovalci Zajčeve hiše na izletu v Bohinju leta 1938 (Sonja Bric)